

Expertraad ontwikkelt onderwijsmodules over ondervoeding

Canan Ziylan (voedingswetenschapper, onderzoeker en docent hbo-v, Hogeschool Rotterdam) en Debbie ten Cate (verpleegkundige, promovendus en hogeschooldocent hbo-v, Hogeschool Utrecht) verrichten beiden onderzoek naar ondervoeding. Ook zitten ze in de Expertraad Onderwijs van de Stuurgroep Ondervoeding. Wat doet deze Expertraad?

Femke van den Berg*

Bij ondervoeding denk ik niet direct aan Nederland...?

Canan: 'Begrijpelijk. Zelfs voedingsdeskundigen zijn in ons land meestal gericht op overvoeding. Toch komt ondervoeding hier ook best vaak voor.

Vooraf bij kwetsbare groepen, zoals ouderen, chronisch zieken, jonge kinderen.'

Debbie: 'De signalering en behandeling van ondervoeding vinden vaak niet of te laat plaats. Verpleegkundigen hebben doorgaans weinig oog voor ondervoeding. Zorgelijk, want wie ondervoed is, herstelt minder snel.'

Hoe komt het dat verpleegkundigen weinig gespist zijn op tekenen van ondervoeding bij patiënten?

Debbie: 'Onder meer doordat er in het onderwijs in de loop der jaren steeds minder aandacht voor ondervoeding is gekomen.'

Canan: 'Aankomende verpleegkundigen leren doorgaans wel iets over het screenen op ondervoeding, maar onvoldoende over de oorzaken en over welke verpleegkundige interventies je kunt inzetten als een patiënt ondervoed is.'

Daar wil de Expertraad Ondervoeding in het Onderwijs verandering in gaan brengen?

Canan: 'Klopt! Het is onze opdracht om te werken aan de inbedding van het ondervoedingsonderwijs in de opleidingen verpleegkunde in mbo en hbo. De raad ging in juni 2018 van start, op initiatief van de Stuurgroep Ondervoeding, in opdracht van

en met financiering voor een jaar van het ministerie van VWS. We vergaderen ongeveer eens per twee maanden; daarnaast is er regelmatig mailoverleg.'

Debbie: 'Voorzitter van de Expertraad is Marian de van der Schueren, lector aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en senioronderzoeker VUmc. Canan is projectleider. De overige leden zijn onderzoekers, docenten en promovendi op het gebied van verpleegkunde en diëtetiek, van diverse hogescholen en ziekenhuizen. En studente diëtetiek Iris van den Boomgaard. Zij doet haar afstudeerstage en -onderzoek bij de Expertraad.'

Jullie noemden de Stuurgroep Ondervoeding. Wat doet deze?

Debbie: 'De Stuurgroep Ondervoeding is hét multidisciplinaire kenniscentrum op het gebied van bewustwording, preventie, signalering en behandeling van ondervoeding. De stuurgroep verbindt relevante organisaties en coördineert samenwerking tussen betrokkenen, zoals zorgprofessionals, wetenschappers, overheid, zorgverzekeraars, patiëntenverenigingen, maatschappelijke initiatieven, ouderenorganisaties, medische voedingsindustrie. Ook initieert ze activiteiten om ondervoeding te verminderen bij kwetsbare groepen (zie: stuurgroep-ondervoeding.nl en goedgevoedouderworden.nl).

Wat heeft de Expertraad tot nu toe gedaan?

Canan: 'We begonnen met het in kaart brengen van het huidige aanbod aan ondervoedingsonderwijs in de mbo- en hbo-v-opleidingen. Ook evalueerden we de diverse scholingsmodules, onder meer de modules die de Stuurgroep Ondervoeding heeft ontwikkeld voor verschillende doelgroepen (zie: <http://www.stuurgroep-ondervoeding.nl/toolkit/achtergrond-en-scholing/toolkit-scholingsmodules>), waaronder verpleegkundigen en

Canan: 'We zullen onderwijsmodules gaan ontwikkelen'

Debbie ten Cate en Canan Ziyilan verrichten onderzoek naar ondervoeding en zitten in de Expertraad Onderwijs van de Stuurgroep Ondervoeding.

verzorgenden.

'Debbie: 'Verder heeft Iris onderzoek gedaan naar hoe docenten en opleidingsmanagers tegenover het ondervoedingsonderwijs staan. Ze ontdekte dat zo'n beetje iedereen het belangrijk vindt dat er aandacht is voor ondervoeding, maar ook dat men zichzelf niet bekwaam genoeg acht om concreet iets met dit onderwerp te doen. Het ontbreekt aan zelfvertrouwen en eigenaarschap.'

Wat gaat de Expertraad nog meer doen?

Canan: 'We zullen onderwijsmodules gaan ontwikkelen voor de verpleegkundeeopleidingen. En we gaan een implementatieplan opstellen: hoe kunnen deze modules in het huidige curriculum worden geïntegreerd? Hierbij zullen we er rekening mee moeten houden dat docenten zich onvoldoende in staat achten om met het onderwerp ondervoeding aan de slag te gaan. Dus wellicht moet er ook een scholing voor docenten komen.'

Hoe zorg je ervoor dat de modules op de juiste plekken in het onderwijs terecht komen?

Debbie: 'Het is belangrijk om hierbij de koepels van de opleidingen te betrekken en samenwerking met relevante partijen – denk aan het LOOV – uit te breiden; zij kunnen ons helpen het ondervoedingsonderwijs structureel in te bedden. Verder willen we de modules straks

uploaden bij <https://hbo-vpk.wikiwijs.nl>. Hbo-v-docenten plaatsen hier materiaal dat ze willen delen, andere docenten mogen het downloaden voor eigen gebruik.'

Canan: 'Vooral over de invoering in het hbo hebben we dus allerlei ideeën – de leden van de Expertraad kennen met name het hbo-v-onderwijs goed. De contacten met sleutelfiguren binnen de mbo-opleidingen verpleegkunde zijn we nog aan het leggen. We starten met de netwerkvorming binnen het mbo, daarna gaan we de onderwijsmodules ontwikkelen.'

Welke uitdagingen zijn er nog meer?

Debbie: 'De hbo-v-opleidingen hebben hun curricula pas grondig vernieuwd, naar aanleiding van het nieuwe opleidingsprofiel *Bachelor of Nursing 2020*. Hierdoor zal er weinig animo zijn om "weer alles anders te gaan doen". Dat is dan ook niet de bedoeling.'

Canan: 'We willen de modules vormgeven als "bouwsteentjes" die gebruikers naar eigen inzicht kunnen integreren met bestaande lessen en materialen.'

Debbie: 'Een voorbeeld. Stel, je werkt toch al aan een casus over een kwetsbare

oudere zorgvrager. Dan kun je daarin meteen ook iets meenemen over ondervoeding.'

Wat leren jullie van elkaar?

Canan: 'Veel! We hebben dezelfde missie, maar we benaderen vraagstukken vaak op een compleet andere manier.'

Debbie: 'Dat komt door onze verschillende achtergronden. Canan is voedingswetenschapper, ik ben verpleegkundige. We vullen elkaar dus mooi aan.'

Wat willen jullie als Expertraad Onderwijs bereiken?

Canan: 'Meer bewustwording bij de opleidingen over de risico's van ondervoeding! Verder hopen we dat we voor de zomer al een eerste aanzet kunnen geven tot de implementatie van de lesmodules.'

Debbie: 'Op de langere termijn zou het mooi zijn als de opleidingen straks verpleegkundigen gaan afleveren aan de beroepspraktijk die meer weten van ondervoeding en dat ook tot uitdrukking laten komen in hun werkwijze.'

* **Femke van den Berg** is freelance journalist

OPROEP Willen u en uw collega ook een keer in De Ontmoeting? Mail naar redactie@onderwijsengezondheidszorg.nl met suggesties voor thema's die u zou willen bespreken.

